

Ангел Каралийчев

Ането

Ти знаеш ли малката бяла къщурка на речния бряг? Тя е положена на четири големи камъка. Има само едно прозорче и то гледа към равната шир на тихата река. Като запалена лула дими високият комин на къщичката. Една снежнобяла завеска потуля светлата къщна стаичка. Когато прозорчето е отворено и вятърът играе със завеската, параходите бягат надолу и пътниците думат:

– Бялата къщурка ни маха със своята кърпичка. Сбогом!

В къщичката има само една стая. В стаята – една маса и два стола. До прозореца е креватчето на Ането, а до камината – големият дървен креват на дядо Ивана. Цялата стая свети от чистота. Ако някой купувач мине и се провикне: „Смет купувам!“ – горкото Ане няма да получи нито една паричка. Ането е послушно момиче. То шъта: мете къщата и малкото дворче, мие паниците, подклажда огъня и шие копчета на дядовото Иваново палто. А когато през пролетта му закърпи самия лакът, дядо Иван каза:

– Чедо, ти кърпиш чудесно. Като беше ново палтото ми, изглеждаше по-грозно.

Горкият дядо Иван! Той се труди в градината. Цял ден копае, присажда и полива краставиците, чушките и зелките. Ходи със запретнати крачоли. Гази студената вода в лехите. Затуй вечерно време си грее краката на огъня, кашля тежко и пие горещ липов чай. Ането вари най-сладкия чай на земята. Когато шъта – то си препасва чиста бяла престилка. На престилката има едно кученце – шито със син конец. То си стои там послушно и мирно. Нито лае, нито яде, нито пие, само се кокори.

В понеделник Ането си изпра престилката и я простря да съхне на двора. Дядо Иван е отегнал едно въже за дрехи – от близкото ябълково дърво до стряхата на къщата. На туй въже увисна престилката. В шумаката на ябълковото дърво едно врабче си беше свило гнездо. В перушината се топлеха малките му рожби. Щом започна да съхне престилката – врабчето кацна върху въжетото и почна с кученцето такъв разговор:

– Как си бе, кученце? – попита го.

– Добре съм, врабченце. Сега съм добре. Снощи Ането ми накапа главата с гореща бобена чорба. Опари ми главата. Цяла нощ съм скимляло. А ти как си?

– Каня се да бягам.

– Защо?

– Защото котаракът на кръчмарина Радул катаден иде, разхожда се под ябълката и все към гнездото ми гледа. Щом пораснат на моите

врабчета крилцата и на крилцата им перцата – ще отлетим вдън гората, където няма котараци. Не зная само има ли в гората комини – да се подслоним през зимата и да се затоплим, когато задуха виелицата и снегът засипе целия свят.

– И аз не зная – рече замислено кученцето. – Никога не съм било в гората. Щом Ането тръгне нататък – аз ще вървя напреде й. Тя без мене никъде не ходи. Кой ще я варди, ако не съм аз?

В туй време под престилката мина патето. Навирило опашка нагоре, то се клатеше, шапукаше с големите си жълти лопатки и мърмореше:

– Когато ми пораснат шиповете на краката, ще го бодна с най-острия шип.

– Кого? – попита врабчето отгоре.

– Радуловия котарак. Нощес влязъл през отворения прозорец, прескочил креватчето на Ането и се намърдал да спи до главата на дядо Ивана. Дядо Иван много обича да му преде котарак, когато спи. Докато котаракът се изтягаше в мекото легло, аз зъзнях под къшурката. Моето тегло трябва да бъде описано от някой велик писател. Има да подсмърчат очилатите баби, когато прочетат как страда юначното пате с двете лопати! Абе не сте ли виждали наблизко нещичко за хапване?

– Тая сутрин видях нещичко край гората! – рече врабчето.

– Какво беше? – дигна глава патето.

– Една мечка.

– Тъкмо ще ми стигне за закуска. Отивам да я клъвна! – зарадва се патето и потегли към гората. – Кажй на кака, че отивам на лов за мечки! – поръча то на кученцето.

– Ще обадя – отвърна кученцето от престилката и си размаха опашката. То обичаше много юнаците.

Патето мина през градината, прескочи вадичката, по която шуртеше мътна вода, провря се под оградата и излезе на поляната. Далечно се чернееше тъмната гора. По осилите на класовете блещукаха чудни капки. Слънцето се дигаше над равнината. Някъде се обаждаха скрити звънци. Патето тепаше с двете си лопати направо през храната. Изведнъж от невиделица изхвъркна голям изплашен пдпъдък и зашумя с тежките си криле. Патето се стресна и от страх си навря главата под една захвърлена кора от печена тиква. Стоя там цял час, без да мръдне. По едно време покрай нивата мина малка каручка с две колелета, теглена от едно проскубано магаре, без опашка. В каручката дремеше дрипав циганин. Главата му се люшкеше като звънец. Зад гърба му стоеше, изправена на задните си крака, една бяла маймунка, хванала с предните си лапи

кръжилото на коша. Тя въртеше очите си и гледаше какво има наоколо.

Щом съзря патето в нивата, маймунката нададе тревожен вик. Зад-рямалият циганин дръпна юздите на магарето.

– Стой! Тука има спирка.

Магарето спря. Циганинът си потърка очите, прозя се продължително, почеса се по врата, озърна се и видя патето. Бърже измъкна от окърпената торба една мрежа, с която ловеше риба по реките и охранени юрдечки покрай селата. Скочи от каручката.

– Ей такава рибка не съм ял – рече на себе си каруцаринът и се упути към патето. Надипли мрежата, захапа ръба и се нагласи да я метне.

Но патето не беше вчерашно. То разбра какво иска да стори с него циганинът, отвори си човката, взе да грачи, разпери криле и се вдигна, преди да го похлупи страшната мрежа. Полетя надолу към брега, мина над ябълката, над крушата, над дядовата Иванова глава и тупна в реката.

– Чакай най-напред да си пийна малко водица, защото ще ми се пукне сърцето! После ще ти разказвам кой ме гони – рече запъхтяното пате на една изплашена жаба и си потопи цялата глава в хладната вода. Навири краката си нагоре.

А в туй време циганинът разпрегна каручката си под ореха накрай селото и натири магарето в бодилите. Магарето навлезе, отъркаля се в трънливия буренак, както се търкалят децата върху мекия дюшек, и ревна:

– Все едно, че съм в рая!

Къдрьо, тъй се казваше циганинът, откачи торбичката, метна я през рамо, дръпна бялата маймунка и закрачи покрай плетищата към селското училище. Децата го посрещнаха с викове и радост. Като спря, циганинът тропна с крак и накара маймунката да се покатери върху една висока върлина. Сетне извади от торбата една дървена сабя, една малка липова гъдулка и едно сито без дъно. Подаде сабята:

– Хайде, Пенке! Почвай, Пенке! Покажи на господарите как се бият абисинците!

Маймунката размаха сабята и децата писнаха:

– Олеле, бягайте!

Подаде гъдулката и лъка.

– Сега пък, Пенке, ще покажеш на господарите как свири твоята гъдулка.

Маймунката раздвижи лъка. Тънките жички звъннаха като пчели. Децата се наловиха и започнаха да тропат.

– Хайде хопа! Тъй се тропа!

След като свърши песента, Къдрьо пое гъдулката и подаде на маймунката продъненото сито.

– Дръж ситото да покажеш на господарите как сее брашно стринка Минка.

Маймунката като млада невяста замята сръчно ситото. Врявата порасна. Едно момче подскокна и се опита да хване Пенка за опашката, но тя го видя навреме и го тупна с лапичката си по главата. Главният учител даде на циганина пет лева. Къдрьо прибра парите и поведе маймунката навън. Децата се втурнаха след него. В тоя миг удари училищната камбана. Малкият народ се обърна назад, сякаш беше духнат от вятъра, и хукна към учебните стаи. Къдрьо кривна към чешмата. Изяде хляба, напи се със студена вода и потърси с очи дебела сянка. Намести се до каручката, под стария орех. Легна по гръб, протегна си краката, покри си очите с шапката и захърка. Изтърва връвчицата, с която беше вързал маймунката. Като разбра, че е свободна, бялата пленница тихо измъкна от торбата сабята и се покатери на кривия градински плет. Скочи в градината върху една тиква и се озърна. Няма нищо за ядене. Само царевичи и пъпчиви тикви. Надникна отсреща и видя тъкмо пред къщи едно дърво крушево с увиснали надолу, жълти като кехлибар кратунци. Под дървото грухтеше свиня, ядеше падналия плод и ровеше с муцуната си земята, за да провери дали някоя круша не се е скрила като попово прасе в пръстта.

– Добър ден, госпожо! – провикна се маймунката. – Твоя ли е тази круша?

– Всички круши в селото са мои – важно отвърна свинята.

– Ще ми позволиш ли да изям две-три круши? Много съм гладна.

– Може – отвърна свинята – само при едно условие: ще се покачиш горе на дървото и гнилите круши ще пуцаш на мене.

Не щеш ли през отворената къшна врата изскочи кучето Караман, налупало един гумен цървул.

Маймунката му препречи пътя и вдигна дървената сабя.

– Стой, крадецо! Откъде задигна този цървул?

– Куних го – излъга кучето.

– Лъжеш! – тропна с крак бялата маймунка. – Скоро да го върнеш на мястото му!

– Не мога – отвърна Караман. – Такъв ми е кучешкият навик: каквото открадна – изядам го! Много обичам гумени цървули. Ям ги като баница.

– Чуй най-напред да ти разкажа защо съм дошла от Африка и защо съм станала прислужница на циганина Къдрьо, че тогава прави, каквото щеш.

– Думай – нетърпеливо изръмжа Караман, – думай, че бързам!

– Моята родина се намира далеко, отвъд морето. Казва се Африка. Там има вековни гори. Там расте хлебното дърво боабаб, което има такъв дебел дънер, че девет души не могат да го обхванат заедно, като си разтворят и двете ръце. Там пълзи страшната змия боа. Ако пожелае, тя може да отвори устата си и да налапа уважаемата госпожа, която грухти под крушата.

– Посмали, Манго! – поклати с недоверие глава кучето.

– Ти си едно неуго куче. Всичките деца в училище учат за боата и знаят, че казвам истината. Слушай сега моята история! Под един боабаб имаше островърха негърска тръстикова колиба. В колибата живееха двама негри. Мъж и жена. Те си имаха едно негърче на име Реджи. С къдрава коса, с големи очи, а кожата му черна като катран. Веднъж родителите на негърчето тръгнаха с чували за кокосови орехи. Аз седях скрита в клонете на боабаба. Когато заминаха – влязох в колибата през комина и заварих в люлката малкия Реджи – лежи си мирно в люлката и бели един банан. Грабнах сладкия плод от ръцете му и започнах да го ям. Реджи се разсърди и ми се закани:

– Когато порасна, ще те хвана и ще ти отрежа опашката!

Аз му ударих една плесница и той заплака. Излязох навън, защото не мога да търпя детски плач.

На другия ден пак издебнах Реджовите родители и се вмъкнах в колибата. Този път негърчето ядеше портокал. Отнех го от ръцете му и го излапах.

– Ще ти отрежа опашката! – викна сърдито негърчето. Лепнах му две плесници и си излязох. Когато влязох на третия ден в колибата, намерих я празна. Малкото негърче го нямаше. На земята видях една търкулната кратунка с дупка – колкото да си провра ръката. Бутнах я. Нещо затрака вътре. Мушнах си ръката и напипах лешници. Много обичам лешниците. Награбих, колкото мога, и си дръпнах ръката, ала тя се беше надула от лешниците и не можеше да излезе навън. Стисках лешниците и дърпах, стисках и дърпах, докато влезе бащата на Реджи и ме хвана. Върза ме с една връв за шията. Подаде на малкото негърче някаква ръждива ножица и то ми отрязва опашката наполовина. Моят крадлив навик и моята лакомия ме погубиха. Негърът ме отнесе на най-близкото пристанище: продаде ме на един моряк. За мене черният получи една празна

кутия от сардели. Корабът вдигна котва и тръгнахме на път. Пътувахме с параход два месеца. Аз се катерих по мачтите и гледах света. Минахме през Индийския океан, през Червеното море, през Суецкия канал, покрай Цариград. Една сутрин слънцето ни завари в българския град Несебър. Там моят стопанин-моряк ме продаде на Къдря за една кошница грозде. И ето ме сега ходя немилана-недрага по селата да размивам бабичките и децата. Като си спомня за Африка – сърцето ми се топи от мъка. Най ми е мъчно за опашката. Но аз съм пак хубава маймунка! Нали?

Караман се замисли. Дойде му наум как през пролетта баба Танаска му отрязва ушите с ножицата. Много болеше.

– Ами ако сега ми отреже и опашката – уплашено заквича той, – с какво ще пъдя мухите?

Бързо се обърна назад и отнесе в къщи гумения цървул.

Бялата маймунка се засмя, метна се чевръсто на крушата, захапа един червен кратунец и почна да пуща на свинята гнилите кратунци.

Превали пладне. Ането отвори прозореца. Разтреби стаята, нареди двете легла. Очисти боба и го сипа в гърнето. Намести го да ври под камината. По едно време на вратата похлопа баба Танаска.

– Ане – провикна се тя, – тука ли си, къщовничке?

– Тук съм, бабо Танаске, тука съм! Че заповядай де!

– Няма да влизам, защото бързам. Ще ти се моля, момиченце, да ми изнесеш върху една керемидата два-три въглена – да си наклам огъня. Хайде, кротушке! Пустите наши въглени, дето ги бях носил заровила – до един угаснали!

– Ей сега, бабичко – каза Ането и грабна от двора една счупена керемидата. Влезе в къщи, наведе се под камината и нарина цяла паница въглени за баба Танаска. Като тръгна навън – един въглен се отрони и падна на дървения под. Ането бързаше много и не видя въглена.

Баба Танаска пое керемидата с набръчканата си ръка.

– Дай, чедо, че бързам. Да си ми жива, гълъбичке! Станала съм отзарана, кога пропяха втори петли, а още не съм сколасала! Потърсих огън – няма. Щом се съмне – рекох си, – ще ида да набера при воденицата малко киселец и ще сваря на дядо Танаса чорбица от киселец. Отидох аз при воденицата, напълних си полата и гледам Канджата, воденичарина – кърпи мрежата си. Чумката да го тръшне! Седнах при него да си похортуваме. Туй беше, онуй беше – додето се наприказваме – слънцето отишло към пладне. Скочих да си ходя. Минавам край градината на Тумбалачката. Тръгнала да дири едно загубено пиленце. Че

започнахме и с нея да си хортуваме. Тя била пълна с новини. Додето си изкажем всичко – сянката ми се изгуби под краката. Спуснах се към къщи. Минавам край училището. Гледам: натрупал се един свят. Чакай – думам си – да видя какво ли пък правят тези хора. Отде се пръкна она проклет циганин с маймунката! Два часа съм вървяла подире му. Ей го вече почна да мръква. Още не съм сложила киселица. Не ме задържай, душичке, много бързам!

И баба Танаска понесе въглените към къщи.

Ането се засмя. Двете му устни се разтвориха като листенца на цвете. Обърна се назад. През отворената врата излизаше гъст дим. Тревожно влезе малкото момиче, завтече се и що да види: падналият въглен запалил пода и дъските се подхванали. Изгоряла една дупка, колкото да си провере юмручето. Ането пребледня уплашено. Грабна една чаша, напълни я и плисна вода върху запаления под. Огънят угасна, ала дупката остана.

– Ами сега? Като се върне дядо, какво ще стане с мене? Мамичко, какво направих? Запалих хубавата дядова къщичка! Какво ще отговарям на дядо и как ще се оправдавам? Ами ако дигне ръка да ме набие? Не! По-добре да избягам от къщи!

И като си наложи сламената шапка с червената панделка, изплашеното момиче излезе на двора. Смъкна от въжето престилката си и я препаса. Бързо прескочи плета. Нагази в дълбоката храна. Удари право към гората. Класовете стигнаха до очите ѝ. Само сламената шапка се виждаше и червената панделка се ветрееше над жълтата нива. Задъхано и зачервено, Ането стигна до гората. Страните му пламтяха. Пристъпи боязливо под дърветата. Посрещнаха го тъмни вечерни сенки. Влажният въздух разхлади челото му. Дълго вървя покрай дънерите, покрити със златист мъх. Прегази едно поточе, което чудно чуруликаше. Над бистрата бърза вода трепкаха сини пеперудки. Къпеха се малки птички. Преко си една полянка, цялата посипана с дребни бели гъби, като дъждобрани на буболечки. Покачи се на една височинка и погледна наоколо. Нищо не се виждаше. Само зеленото море на гората се ширеше – додето стигат очите. Върхарите на дърветата се леко полюшваха, разклатени от вечерния вятър. Слънцето бързаше да си легне в зелената шума. Птиците летяха над гората с почернели криле и търсеха гнездата си. Далече някъде към небето се виеше спокоен стълб дим, излязъл от недрата на гората. Ането се упъти към този дим и вървя, докато стана тъмно, ала не стигна огъня. Сбърка пътя. Появиха се две сълзи под малките черни стрехички. Уморено като птиче с прималнели крилца, девойчето тупна

на земята и сложи главата си до напуканата кора на едно дърво. Тогава се обади кученцето от престилката.

– Како, сложи под главата си малко сух мъх – да ти е меко – и леги да спиш, а пък аз ще те пазя от мечките през нощта.

Ането не го чу, защото не разбираше езика на кучетата, шити с конец. Въздъхна и се замисли. Най-напред си спомни за дядо Ивана. Той се е прибрал вече в къщи, капнал от труд. Отваря вратата и вика:

– Ане, къде си, Аненце?

Няма кой да му полее, за да си измие ръцете.

Няма кой да му сипе топла чорбица от гърнето. Няма кой да му постеле леглото. Няма кой да му каже лека нощ. Милият дядо Иван! Ами тя как ще прекара нощта в тази страшна гора? Ако се появи мечката и започне да ръмжи – накъде ще бяга? В коя дупка ще се крие? Тревога изпълни мъничкото сърце на самотното девойче.

– Не трябваше да бягам от къщи. Ах, каква глупост сторих! Дядо Иван е много добър човек. Нямах да дигне ръка и да ме удари. Той щеше да ми прости.

Нещо запраща в мрачината. Ането скочи, впи очи, ала не видя нищо. Още повече се изплаши. Озърна се безпомощно наоколо. Тогава една спасителна мисъл светна в главичката му. Подскочи нагоре, хвана се за един клон и завчас се покатери на дървото. Стуши се между клоните. Притихна. Месечината се роди от мрака и тръгна към Ането. Нейната светлина донесе спокойствие и сън. Малката гостенка на гората опря главата си между два клона и заспа дълбоко.

А будното кученце, шито върху престилката, си рече:

– Срамота е такъв юнак като мене да се бои от някаква горска мечка. Мечка страх, мен – не страх!

И скочи на земята. До полунощ се разхожда като страж и пази заспалата си кака. Когато падна росата, то си накваси крачетата и зъбите му започнаха да тракат от хлад. Потърси някъде сушинка и се мушна под най-близкия храст. Там в една затоплена дупка спяха три зайчета. Кученцето се навря между тях. Затвори си очите и почна да мърка.

Ането спа до късно в клоните. Разбудиха го гласовете на птичките. Те бяха проглушили гората от песни и се къпеха в мокрия листак. Шумовете от деня порастоха. Девойчето видя, че престилката му е паднала доле, ала не разбра защо е паднала. Слезе внимателно, протегна ръцете си, оправя шапката си, прибра си престилката и тръгна да търси нещо за хапване. Най-напред стигна до едно малко изворче. Хубаво си наплиска лицето със студена вода, дигна престилката и се избърса.

Тъкмо в туй време нещо затрополи зад гърба й. Девоичето се обърна и видя, че наблизко минава път, а по него се търкаля двуколка с впрегнато магаре.

– Хей, чичо – извика Ането на коларина, който подканяше с една дълга тояга магарето да върви, – чакай! Моля ти се чичо, не ме оставяй!

– Какво искаш? – обърна се каруцаринът.

– Позволи ми да се покача на твоята кола!

– Къде искаш да идеш?

– В нашето село Брегаре. Там нали има една малка бяла къщурка, положена върху четири камъка. Тя е нашата къщурка. Като стигнем, ще спреш каручката да сляза. Аз съм внучката на дядо Ивана.

– Аз тъкмо в Брегаре отивам. Ще спра пред бялата къщурка, защо да не спра. Хайде, качвай се! Познавам аз твоя дядо Иван, как да не го познавам?

И като протегна черните си космати ръце, коларинът (той беше циганинът Къдрьо) пое Ането и го спусна в коша, където се беше наместила бялата маймунка от Африка и чупеше със зъби една шикалка.

Щом видя Ането, маймунката скочи, закрепя недоволна, захвана да се криви и да дращи кученцето върху престилката.

– Слушай – изръмжа кученцето, – да стоиш мирно и да не закачаш кака, защото ще ти изям ухото!

– Я пък туй какво е зъбато! – рече маймунката и като се дръпна назад, пак загриза шикалката. Магарето лениво теглеше двуколката. Стигнаха под сянката на една дива круша, от която бяха накапали меки узрели плодове. Магарето спря. Ането чевръсто скочи и събра една пола круши. Пак се покачи горе. Циганинът, без да се обърне, протегна ръка назад, сграбчи пет-шест круши и ги захпа. И като ги изяде, напечен от слънцето, клюмна къдравата си глава и задряма. Ането извади от джоба на престилката кърпичката си, избърса една круша и я подаде на маймунката. След това избърса друга круша – за себе си.

Цял ден магарето тегли каручката през гората. Надвечер циганинът се пробуди и поиска още круши.

– Близо ли е нашето село? – попита Ането.

– Какво село? – прозя се Къдрьо.

– Брегаре.

– Не съм чувал такова име. Ти да не сънуваш! Нали си мой момиче. Тъй ще знаеш отсега нататък: ти си момиче на Къдря, циганина. Как се казваш?

– Анка – проговори тихо момичето и сълзите му руннаха.

– Няма да плачеш, защото ще те смъкна от моя файтон и ще те оставя в гората да те изядат мечките. И сълзи няма да рониш. Знаеш ли да пееш? Отсега нататък ти ще пееш, маймунката ще играе, а пък аз ще ловя риба. Тъй ще си изкарваме хляба. Ти при мене няма да умреш от глад, защото си мой момиче. Като писано яйце ще те гледам. Само запомни добре – никому няма да обаждаш, че си внучка на дяда Ивана. Ако кажеш, ще те хвърля в най-дълбокия кладенец!

Нощта ги завари на полето. Далече трепнаха светлините на едно непознато село. Магарето се завтече надолу към селото. Избухна кучешки лай. Къдрьо спря каручката пред една кръчма, разпрегна магарето, влезе в кръчмата и си поръча ракия. Ането се захлупи на очите си и захълца. Маймунката се наведе, започна да милва новата си другарка и за да я утеши – час по час пъхаше в ръката ѝ нахапаната шикалка.

Когато дядо Иван се върна от работа късно вечерта, огънят под камината беше загаснал, а гърнето – студено.

– Ах, Ане, Ане, къде си отишло посред нощ? – рече дядо Иван и почна да пипа по стената. Намери ключа. Запали електрическата крушка. Щом светна, старецът съзря черната дупка на изгорелите дъски и се хвана за главата. Наведе се през отворения прозорец и викна:

– Ане, по-скоро да си дойдеш!

Никой не му отвърна от мрака. Тревога изпълни старата му душа. „Затуй ми игра цял ден лявото око“ – помисли си той, наложи шапката си и пое в тъмнината да търси загубеното момиче. Най-напред похлопа на един опушен прозорец. Подаде се рошавата глава на баба Танаска. Дядо Иван зина да я попита не е ли виждала мъничкото Ане, но тя започна да меле като воденица. Къде била през деня, какво видяла и чула, какво сготвила за дяда Танаса и как той, непрокопсаникът, вдигнал паницата да излее недовярлата чорба на главата ѝ. Чумата да го тръшне! Дядо Иван махна безнадеждно с ръка и тръгна. Кръстоса пустите улици на Брегаре. Спусна се към чешмата, откъдето Ането носеше вода със стоманата. Там не завари никого. Шумяха само двата големи чучура. Зави към воденицата. Погледна вътре. Ръждивото газениче едва мигаше – сложено върху един чувал. Камъните се въртяха, кречеталото пущаше зърна през улейчето и сякаш думаше:

– Тука беше! Тука беше!

Старецът въздъхна дълбоко и излезе на къра. Провикна се, колкото може:

– Ане, къде си, чедо!

Гласът му се понесе над притихналата равнина. Гората го пое и

върна назад. Трепнаха заспалите птици в гнездата и разпериха криле над рожбите си.

Цяла нощ ходи горкият дядо Иван да търси внучката си, където му видят очите. Гласът му пресипна от викане, краката му претръпнаха, сърцето му съхнесе от мъка. Когато пропяха първи петли – над гората изгря месечината. Нощният скитник дигна нагоре очи и попита жълтото небесно око:

– Като стоиш толкова високо и гледаш далеко, не съзря ли някъде моята внучка Ането?

Месечината му зашепна тъй:

– Аз съм майка на сто хиляди звезди и цяла нощ гледам да не падне някоя в реката. Не съм виждала внучката ти. Аз си гледам моите деца, които трепкат на небето.

Но дядо Иван не долови нейния шепот. Над черните класове се понесе една мъничка светулка. Тя трепна като надежда пред очите на дядо Ивана.

– Мъничко, крилатичко – затрепера старешкият глас, – помогни ми да намеря моята внучка Ането! Тя се загуби в нощния мрак.

– Ей сега, дядо, ще я намеря и ще ѝ посветя с фенерчето си, докато се върне при тебе – писна с малкото си гласче светулката и се упъти към гората.

– Благодаря ти, мъничка светлинке! – прошепнаха дявовите Иванови устни, но додето светлинката прехвърли нивите, един бухал размаха крилето си над нея и духна лампичката.

Пропяха втори петли. Обадиха се трети. Тръгнаха жътварите към нивите. Дядо Иван се прибра в пустата къщурка, седна на кревата и клюмна.

На другия ден обходи всичките околни села, пита и разпитва де когото срещне за Ането, ала никой не беше го видял. Сякаш потъна в земята хубавото момиче. Капнал от тъга и умора, дядо Иван влезе вечерта в Радуловата кръчма, сне си шапката и седна. Челото му беше напукано от дълбоки бръчки, а очите – мокри. Поръча си вино.

Радул донесе виното и рече:

– Какво ще правиш сега, дядо Иване, като ти го няма внучето!

– Знам ли аз? Ще тръгна по света да го търся. Само че нямам пукната пара в кесията си. Да беше ми дал малко пари назаем, Радуле!

– Ти пари от мене няма да получиш, ами я ми продай къщурката си. Тя занаят не ще ти трябва. Защо ти е вече тази дървена колиба, когато го няма внучето ти? Хем ще се отървеш от смешната си колиба, дето е

кацнала като гарга на четири крака, хем ще получиш добри пари. С тях ще обходиш света, докато намериш Ането.

– Да ти я продам – съгласи се дядо Иван. Той беше готов да му извадят окото, стига да намери внучката си.

– По-напред искам да я разгледам хубаво отвътре – здрава ли е – рече Радул. – Хайде да идем двамата да я разгледаме!

Дигнаха се Радул кръчмаринът и дядо Иван. Тръгнаха към високия бряг, където се белееше къщурката. Най-напред Радул опита вратата заключва ли се добре, сетне отвори прозореца и много се зарадва, като видя, че той е много тесен и човек не може да се провре през него. След туй се наведе, коленичи и навря главата си под кревата. Там намери вехтите обувки на Ането и една пукната шарена стомничка.

– Всичко е добре – каза Радул, – само едно не ми харесва.

– Кое? – неспокойно попита дядо Иван.

– Тая дупка напред пода. Ще намалим, дядо Иване, от цената. Защо ми е на мене пробита къща?

Заспалото пате под къщата в едно гнездо се стресна, скочи и се послуша.

– Както кажеш, Радуле, както ти решиш, брате, тъй ще бъде – покорно се съгласи дядо Иван. – Само искам едно нещо да те попитам.

– Казвай!

– Защо ти е моята сиромашка колиба? Какво ще я правиш? Ти си имаш къща като царски дворец.

– Трябва ми тя – отвърна Радул. – Всяка нощ в моята кръчма се напиват двама-трима души и не искат да си платят виното. Аз ще ги заключвам тука и ще ги държа заключени, додето им дойде умът в главите и си платят. Аз туй вино не го греба с кофа от реката! Разбра ли сега защо ти купувам къщата?

Като чу думите на кръчмарина, патето поклати многозначително глава:

– Аха, такава ли била работата!

А къщурката въздъхна:

– Майчице, отсега нататък аз ще бъда превърната на затвор за пияни хора! По-добре вчера да бях изгоряла! По-добре да бях се превърнала на прах и да ме разнесат ветровете над реката! Не ща пияни хора! Искан дядо Ивана и чистото Аненце! Аз съм ги пазила толкова години от снежни виелици, от ветрове и дъждове. Такава ли съдба заслужих, Боженце!

Дядо Иван и кръчмаринът излязоха. Те забравиха да затворят

вратата. Не завъртяха електрическия ключ и не угасиха крушката. Патето си подаде главата през изгорялата дупка и захвана да се озърта.

– Какво ще правим сега? – попита къщурката. – Още утре Радул ще пристигне с един нож. Ще те заколи, щете свари в тенджерата си и ще те продаде на пияните си гости. Ох, какво ли не правят хората за пари!

– Остави ме да си помисля – отвърна патето и си дръпна назад главата.

Измъкна се изпод къщата, тръгна по двора, два часа време се разхожда и напруга патешкия си ум. Най-сетне взе едно решение и пак си подаде главата през дупката.

– Къщурке – извика то, – реших!

– Какво реши?

– Реших да бягаме.

– Лесно ти е на тебе да бягаш. Нали имаш две лопати, с тях можеш да преплуваш реката, ами аз, клетата, какво ще правя, като съм закована на едно място?

– Не се кахъри, и тебе ще взема.

– Как ще ме вземеш, смешно пате?

– Ей тъй – разсърди се патето и като размърда крилете си, напрегна се цяло, изпъшка и вдигна нагоре къщурката.

То беше страшно пате.

– Стой – изплаши се дървената дядова Иванова стряха, – не ме люшкай, защото ще ми падне коминът!

– Не бой се – отвори човка патето, – върху моите криле ти все едно, че си на пружина. Ей сегичка ще слезем доле на реката. Най-трудно е, додето нагазя водата. Сетне, като почна да греба с лопатите си, работата е лесна.

И патето помъкна къщурката. Електрическата жица се откъсна и лампата угасна, в мрачината останаха да се белеят само четирите камъка, върху които беше кацнало туй малко крайбрежно човешко гнездо.

Изведнъж от клоните на ябълката записка пробуденото врабче.

– Хей, къде отивате? А мене на кого оставяте? Вземете ме, моля ви се! Зимъс, когато задуха виелицата и клоните на ябълката запращят, къде ще намерим с моите дечица по-топъл комин, за да си сгреем помръзналите крачета?

– Тръгвай с нас – обади се от доле патето, – вземи и врабчетата си, пренеси и малко перушинка! Ние ще почакаме.

Старото врабче пренесе набърже своите пилета върху покрива на къщурката и ги намести в капчука временно. Постла им перушинка под

краката. Най-сетне и то само кацна запъхтяно и почна да командва патето:

– Карай сега надясно! Още надясно, защото напреде ни има едно дърво! Хайде сега върви направо по пътеката! Полека слизай, защото коминът се люлее и ще падне! Слизай, слизай!

– Стигнахме ли? – обади се отдоле патето.

– Не сме още, ала приближаваме. Не чуваш ли пляска на вълните и вечерния разговор на жабите?

– Мамо, къде отиваме? – записукаха мъничките пилета от капчука.

– Отиваме, деца, към она свят, където просото никне в гнездата и мушиците сами влизат в човките. Хайде сега, затворете си очите и спете! Лека нощ!

Къщурката полека се местеше към реката. По едно време патето затъна в мокрия крайбрежен пясък, пое дъх и навлезе във водата. Започна чевръсто да гребе с лопатките си. Малката дядова Иванова къщурка плувна спокойно към средата на голямата река.

В същото време дядо Иван излезе от Радуловата кръчма. Скри в джоба си книжните пари, които му бе начел Радул, и рече:

– Отиде хубавата къщица! Всичко загубих.

И като вдигна ръка, взе да си бърше сълзите.

Циганинът излезе от кръчмата пиян, след полунощ. Търкулна се в коша, промърмори нещо и захърка. Маймунката намести главата си в полата на Ането и заспа на топло. Ането задряма на разсъмване, когато небето стана румено.

Слънцето беше отишло високо. Къдрьо стана, протегна ръце, отърси сламките от косата си и се заклати към съседния кладенец. Устните му бяха изгорели от ракията. Извади една кофа вода, наклони я и разля половината върху краката си. След туй навря главата си в кофата и засмука жадно като бивол. В селото беше тихо и пусто. По дворовете щъкаха стари баби и невръстни деца. Свинчета, чиито опашки бяха завъртени като кравайчета, ровеха със зурли край плетищата, сякаш диреха имане. Къдрьо разбуди Ането, подаде й синджира на маймунката и рече:

– Дръж този маймун и ме чакай!

И като протегна ръка, черният човек откачи малката торбичка с мрежата, метна я през рамо и слезе на риболов покрай калната селска вада, в която се въдеха жаби, патета и юрдечки, само риба нямаше.

Ането дълго си блиска зачервените очи със студена вода. Огледа се в дъното на кладенеца и си прибра косата. Изпра си направената

престилка. Кученцето много се зарадва, като разбра, че върху главата му този път няма да мине горещо желязо.

Подир половин час Къдрьо се върна с подута торба. Вътре наместо риба се мъдреше една тежка юрдечка.

– Качвай се! – извика циганинът на Ането и набърже впрегна магарето. Каручката мина покрай плетищата, под сенките на орехите, провали се в една долчина и запълзя нагоре като костенурка. Като излязоха от село, Къдрьо отби каручката от пътя, потули я в един храсталак и бърже накладе огън. От голямата мешинена торба извади железен триножник и тенджерата. Напълни с вода тенджерата и я подкладе. Натъкми юрдечката и я натъпка в тенджерата да ври. Седна на тревата, изкара от пояса си една пръстена лулица и запуши.

– Сега ще изпееш на твой баща един хубав песен, а пък Пенка ще поиграе.

– Каква песен? – попита плахо Ането.

– За Стара планина има един песен „Блазе на Стара планина!“ – как да не я знаеш.

И Къдрьо запя песента, ала на Ането се стори, че ръмжи старо куче.

– Тази песен ми е позната – проговори девойчето, когато певецът спря.

– Откъде я знаеш?

– Лани у дома дойдоха мечкари. Доведоха една голяма мечка. И като заудряха дайретата, викнаха, та запяха тази песен. Мечката зарева и се изправи на задните си крака. Ах, че страшно беше!

– Хайде, кажи песента! – подкани я циганинът. Ането запя с треперлив глас:

Блазе на Стара планина и на хайдушката равнина – зиме и лете все пълна! Зиме е пълна с овчари, овчари, още дървари, лете е пълна с хайдуги, хайдуги – отбор юнаци...

– Хайде, Пенке, играй, Пенке! – дръпна синджира циганинът.

Бялата маймунка скочи и почна да се криви. Ането запляска с ръце. Магарето наостри уши.

Когато юрдечката увря, циганинът извади от голямата торба половин хляб, корав като камък, и дървените захлупци. Отвори захлупците, поръси със сол птицата, разкъса я като звяр и започна лакомо да лапа. От лакомия се изпоти. Яде, яде и хвърли едната кълка на магарето. Магарето я подуши й поклати глава:

– Не ща. Аз съм вегетарианец!

Като се нахрани до насита, Къдрьо отрязва една тънка порязаничка и

я подаде на Ането:

– Дръж!

След туй ѝ поднесе едното крило и викна:

– Лапай!

Ането пое крилото, започна да яде, но първият залък заседна на гърлото ѝ: тя знаеше, че юрдечката е крадена. Подир пладне каручката с плетения кош отново се търкулна по прашния път надолу към равнината. Ането стана право, хвана се за коша и погледна. Чуден край се разкри пред очите ѝ. Всичко е покрито със златна черга. Нивите са вече превили клас. Посред нивите се вие като чер дъждовник някакъв мъничък влак, отива в далечината. От комина му излиза бял пушек на кълба. Някъде светна бял ръченик. Първите жетвари режат високата храна със сърпове. Птиче ли чурулика, или мъничко дете плаче в люлката под крушата? Каручката мина покрай тъмнозелени зеленчукови градини, сред които се въртяха огромните колела на долапите. На една полянка, под върбите, бяха насядали цяла дружина момичета. Те вадеха от кошниците червени като великденски яйца домати, нареждаха ги в чайги и пееха.

– Майчице, защо не ми е весело като на тези момичета! – въздъхна Ането.

Каручката затрополи по стар гърбав каменен мост и се наклони по тесните криви улици на един градец със снежнобели къщи и хубави градинки пред къщите. Огнени цветове трепереха в градините. Магарето спря на градския площад пред островърхата кула на часовника. Най-горе на върха звънеше метален ветропоказател. Наоколо се редяха ниски дюкяни: хлебопекарница, месарница, бозаджийница, млекарница и кафене. Къдрьо дълго си въртя очите насам-нататък като котарак. Търсеше нещо. Най-сетне съзря на завоя едно потънало в земята дюкянче с немото от сто години прозорче. Пред дюкянчето висяха хубави гумени цървули. Погледна босите си напукани крака и слезе. Смъкна Ането и маймунката. Изправи високата върлина, подаде сабята на маймунката и забумка дайрето.

– Хайде, Пенке, покажи на господарите как се бият абисинците!

Щом чуха дайрето и гласа на циганина, от дюкяните наизскачаха господарите и слугите. Заобиколиха веселата маймунка.

– Пей! – обърна се Къдрьо към Ането и подаде дайрето. – А като свършиш песента, покани господарите да пуснат нещичко в дайрето за бедните скитници, които ходят немили-недраги по света!

И се загуби.

Ането запя с кръшното си гласче песента на мечкарите. Тя пееше тъй хубаво, че нейните слушатели се прехласнаха. Бялата маймунка подскачаше като балеринка. Ненадейно тя се метна към близкия телеграфен стълб, изкачи се най-горе, зави опашката си около една бяла чашка и увисна надолу с главата. Пристигнаха орляк деца с викове. Гъмжилото порасна. Площадът почерня от народ. В туй време циганинът неусетно се намърда в схлупеното дюкянче и задигна чифт гумени цървули и вехтата колосана яка на – стопанина, който стоеше в първата редица на зрителите и пляскаше с ръце. Подир представлението Ането събра цяла шепа левове. Избухна общ смях. Тогава циганинът, засрамен, прибра парите в една кърпа и ги мушна в пазвата си. Поклони се на зрителите, прибра в кошa Ането, маймунката, сабията, дайрето и върлината, качи се и той и сръга магарето да върви. Излязоха отново на къра. Изведнъж напреде им се възправиха две големи грамади: едната от печени тухли, а другата от червени керемиди. Зад тях се издигаше до самото небе тънък комин. Ането ахна, като го видя. Къдрьо се почеса по врата и си рече:

– Ако печелим всеки ден като днес, догодина ще си купя един фабрик, с по-висок комин от този. Аз съм виждал комини, които са толкова високи, че пробиват небето и минават отгоре. Когато димят, пушекът им не се вижда. Ако щеш вярвай!

– Ами кога ще ме заведеш в село при дядо? – попита боязливо Ането.

– Какъв дядо? Ти забрави ли, че си мой момиче?

И като се обърна назад, той погледна Ането със страшен поглед и скръцна продължително със зъби.

– Ако кажеш някому, че не си мой момиче, ще те сваря в тенджерата и ще те изям, както изядох юрдечката!

Кръвта замръзна в жилите на девойчето. То побледня, сви се в кошa и затрепера като сух лист.

Но ето че откъм градчето се чу силен тропот. Двама души с къси гащи, полуголи, със стиснати юмурици, тичаха по пътя – право към каручката.

Къдрьо се ококори и викна:

– Идат!

И като скочи, побягна като заек към съседната нива, мушна се в царевицата и изчезна.

Двамата гонители след един миг настигнаха каручката, ала наместо да я претърсят, се отбиха настрани, махнаха към Ането с уморени ръце,

поздравиха маймунката и завиха надолу в прахоляка. Те бяха двамина бегачи и се надбягваха за една ваза, направена от вехто желязо, позлатена с бронз. Оня, който за най-късо време измине пътя от Дунава до Бяло море – щял да получи вазата и на шията му като конски хамут щели да окачат един венец от изкуствени цветя и панделки.

Когато бегачите се загубиха, Къдрьо излезе с изподрани от къпините крака:

– Аз пък помислих, че мене гонят за цървулите и колосаната яка.

И като бодна магарето, той засвирука безгрижно. По едно време остенът падна от ръката му. Главата му клюмна, сънят го надви. Една магарешка муха забръмча над главата му и се навря в носа му. През сън той потърси нещо да се покрие, напипа праната престилка на Ането и я метна върху главата си. Тогава шитото с конец кученце стъпи на черната шия и захапа ухото му.

– Аз – изръмжа стръвно то – ще те науча тебе! Защо скърцаш със зъби и плашиш моята кака? Ще ти изям ушите и главата, и краката, и ръцете!

Много беше ядосано кученцето. От очите му изскачаха искри.

Надвечер каручката се спусна към малкия град Кози крак, където щеше да стане големият панаир. Пътят се точеше през гора от лозя, сини като море. До едно бистро крайпътно кладенче, от което чучуркаше тънка струя вода, се беше наместил някакъв небръснат човек с каскет и с котешки очи. Той държеше на коленете си дървена кутия, покрита със злато. Под стъклото лъщяха десетина часовника.

– Насам, насам! – се провикна оня с котешките очи, като съзря каручката. – Тук са късметите, хей, тука са часовниците!

Заспалият циганин се стресна и ококори очи. Спря каручката. Прозя се, протегна се и слезе.

– Какви късмети? Я да ги видим! – рече той и клекна пред кутията.

Часовникарят измъкна от джоба си три напръстника и едно царевично зърно. Раздвижи сръчно напръстниците по стъклото. Ането скочи първо и го загледа. По едно време царевичното зърно се загуби.

– Къде е зърното? – попита часовникарят.

– Под десния напръстник! – нетърпеливо се обади Ането.

– Вярно е. Ето го – вдигна напръстника хитрецът с котешките очи. – Сега ще ви кажа каква е играта. Ти, мой човек, ще сложиш пет лева. Аз пък ще потуля зърното под единия напръстник. Ако познаеш къде е – печелиш един часовник, какъвто си избереш. Няма да ме жалиш. Аз имам фабрика за часовници. Ако не познаеш – губиш някакви си пет

лева. Какво са пет лева за такъв милионер като тебе? Вади парите, мой човек!

Циганинът Къдрьо се замисли. „Яка си имам бяла, колосана, нови цървули имам. Няма да бъде зле и един часовник да ми се намира в джоба. Ще се разхождам като кмет из панаира.“

И той извади от пазвата си кърпата с вързаните левове, които спечелиха Ането и маймунката. Наброи пет лева.

– Хайде! Скрый зърното! – викна Къдрьо и сърцето му се замаята в косматите гърди.

Часовникарят раздвижи напръстниците. Пръстите му заиграха като вихър и зърното изчезна.

– Къде е зърното? – дигна към Къдрьо котешките си очи хитрецът.

Къдрьо безпомощно се обърна към Ането, но и тя не беше го видяла къде се дяна. Като помисли малко, циганинът си затвори очите и наслуки посочи единия напръстник. Часовникарят го вдигна.

– Губиш, мой човек! Ето го зърното – под другия напръстник.

И прибра левове, като ги потърка по брадата си.

– Опитай се пак, мой човек – по очите ти познавам, че си късметлия. Ще пипнеш часовника. Па и да ти кажа ли, няма да ми бъде мъчно, защото много ще ти прилича сребърен часовник. Ако искаш, имам и златен.

Къдрьо повтори, потрети, докато загуби всичките пари.

– Нямах ли други пари? – попита часовникарят.

– Нямам.

– Тогава заложил нещо.

Къдрьо разтвори торбата и измъкна мрежата. На два пъти проигра и нея. Жал му беше за тая мрежа, с която ловеше селски юрдечки, патки и кокошки, но как да се откъсне от часовниците? Предложи захлупците. Часовникарят не рачи да ги вземе. Предложи кожения си колан, но фабрикантът на часовници отклони и него.

– Ще ти паднат гащите, мой човек! – извика той.

– Вярно е – досети се Къдрьо и реши да заложил магарето.

– Виж, магарето може. За магарето съм готов да играя на два часовника. Само че по-напред го разпрегни и му сложи нещо по-меко на гърба. Като го яхна – да не ме отрепва.

Къдрьо разпрегна магарето и нали нямаше какво да метне отгоре му – съблече си старото палто. Остана по жилетка.

Отново хитрецът раздвижи напръстниците и скри зърното. Когато с разтреперана ръка Къдрьо посочи левия напръстник, за проклетия

зърното се беше потулило под десния. Студена пот изби по челото на циганина. Хитрецът си прибра часовниците и печалбите, разгледа магарето и като рече:

– Нищо, че няма опашка, добро е магаренцето! – яхна го и удари по една пътека надолу през лозята.

Дълго време стоя злополучният циганин и гледа към сините лозя, където изчезна магарето. Сетне изведнъж замахна с юмрук към Ането и викна със страшен глас:

– Слизай!

Ането скочи от коша и писна:

– Олеле, деденце, този човек ще ме погуби!

Подир нея скочи и маймунката.

– Дръж здраво маймунката и я води подир каручката! – заповяда Къдрьо и се впрегна наместо магарето. От устата му рухна проклетия.

Ането и маймунката вървяха с наведени глави.

Когато стигнаха късно в Кози крак, завариха хиляди хора, коли, добитък, стока. В нощта светеха големи огньове. Някъде свиреха гайди и думкаше тъпан. Край един полузагаснал огън спяха двама души, наметнати с тежки балкански кожуси. Къдрьо спря своята каручка наред с техните големи, претоварени коли и се намести до огъня между двамата заспали хора. Полекичка притегли кожуха на единия, отви го и се загъна хубаво. И нали беше много изморен от тегленето – заспа дълбоко.

Ането и маймунката се прибраха в коша и там притихнаха. По едно време гладното момиче бръкна в голямата кожена торба. Най-напред напипа мъничка липова гъдулка на маймунката. Докосна жичките ѝ. Те се обадиха тихо, като пчели, които отлитат. Ането рови, рови в торбата, най-сетне напипа една коричка сух хляб, даде половината на маймунката и двете гладни душици започнаха тихо да хрупкат.

Огньовете бавно изгаснаха и гайдите млъкнаха.

Едно параходче с висок червен комин и светла като голяма звезда лампа над кормилото плуваше в тихата нощ. Месечината наведе русата си глава над водата, потопа си огненото чело и плувна нагоре. Водите кротко плакнеха бреговете. Залюлени от сладкия шум, птичките сладко спяха в клоните на крайбрежните върби. Параходчето пъшкеше и отиваше нагоре към големите градове. На палубата, наведено над водата, стоеше едно момиче, облечено в бяла дреха като самодива. То си мокреше ръката в топлата вода. На големия му пръст чудно блещукаше един пръстен с драгоценен камък. Зад гърба му, потънал в един мек стол, гледаше към звездите бащата на момичето. Той беше облечен също в бели

дрехи, а косата му – сребърна.

Момичето нехайно махаше с ръка. Неусетно пръстенът се изхлузи от мокрия му пръст и падна във водата.

Девојката прехапа устни, обърна се и рече на баща си с тревога:

– Татко, ще ти кажа нешто, ала обещај ми, че няма да ми се разсърдиш.

– Кажи, обещавам ти – продума бащата и хвана с шепа прозјавката си.

– Пръстенът ми падна във водата, татенце.

Бащата скочи.

– Какво говориш? Знаеш ли колко струва камъкът на пръстена?

– Не знам, татко.

– С него можехме да купим едно речно параходче, като туй, на коешто плуваме сега.

– Но ти ми обеща да не ми се сърдиш! – И като се обърна назад, момичето запуши с мократа си ръка устата на баща си.

Бащата прегърна своето любимо чедо и рече тихо:

– На тебе човек може ли да се разсърди?

– Гледајте! Гледајте! – извика капитанът на параходчето. – Една кјшурка плува покрај нас!

От кајутите на параходчето наизскачаха всичките пътници и се натрупаха на палубата. Техните смаяни очи проследиха дявовата Иванова кјшурка, която бавно мина покрај параходчето, поклати си комина и кривна надолу.

– Чудно нешто – проговори капитанът, – двадесет и пет години плувам по тая река, за пръв път ми се случва да среќна таква параходче!

Прввата ноќ патето работи неуморно с двете си лопати. Врабчето стоеше на комина като капитан и командваше накъде да върви кјшурката. Неговите три голокрили пиленца спяха дјлбоко в капчука. Пречудният кораб с патешки мотор мина покрај потъмнели, заспали села и се плзсна безшумно край един град, целият потњнал в електрически дим. Новиј ден завари кјшурката пред една нива с царевица, висока два човешки боя. Тъмнозелените листа на царевиците шумоляха.

– Тук ще денуваме – изчурулика врабчето. – Изнеси кјшурката на брега!

Патето замаха лопатките си към брега и като усети под краката си земя, стъпи здраво и понесе кјшурката. Намести я в царевицата. Измъкна се навън.

– Уморено ли си? – попита врабчето.

– Не съм! – отвърна юначното пате. – Хубаво си раздвижих лопатите тази нощ! Огладнях. Моля ти се, хвъркни над близката гора и виж дали няма нещо за ядене! Бързай, че умирам от глад!

– Какво нещо – малко или голямо? – попита врабчето.

– Голямо, голямо! – отвърна патето. – Не виждаш ли колко съм гладно? – И отвори човката си.

– Колко да бъде голямо?

– Колкото една мечка.

Врабчето надзърна в капчука, където сгушени спяха пиленцата му, изчипка и хвъркна над царевичите. Накрай нивата видя един бивол – стърже росната трева. Кацна на главата му, навря си човката в голямото космато ухо и викна:

– Хей, биволе, тръгвай с мене към брега!

– По каква работа? – попита биволът.

– За да те клъвне нашето гладно пате.

– Може – съгласи се глупавият бивол и си заклати рогата към брега.

Но когато стигна, патето отсече:

– Аз биволи не ям – много дебела кожа имат.

И влезе в къщурката. Подхвъркна нагоре, стъпи на полицата и откачи е човка дядовата Иванова въдица, която висеше на стената. Захапа края на конеца и повлече въдицата към брега. Клекна между царевичите и хвърли въдицата в реката. Стоя цял час. Нито една рибка не поклати въдицата. – Ох, че съм глупаво пате! – досети се крилатият риболовец. – Че как ще се хванат рибки, когато забравих да бодна червей на въдицата.

И като повика врабчето, патето му поръча да донесе едно червейче. Врабчето хвъркна насам-натам и донесе едно червейче. Щом бодна червейчето на въдицата и я пусна във водата, едно сомче – две педи дълго – захапа въдицата. Патето го изтегли на брега и го изяде. Останаха на земята само костите и един пръстен с голям светъл драгоценен камък, който беше в корема на сомчето. Патето легна на топлия пясък и тъй си почива до вечерта. Когато притъмня и нивата зашумя, драгоценният камък на пръстена светна като звездичка. Патето повика врабчето.

– Вземи този пръстен и го скътай. Прибери го в капчука при малките си пиленца – да им свети вечерно време. Той прилича на електрическа лампичка.

Врабчето захапа послушно пръстена с човка и го прибра.

В туй време покрай царевичната нива мина един човек на магаре. Той съзря къщурката и се отби към нея. Почука. Никой не му се обади.

Бутна вратата и влезе вътре.

– Ех, че хубава къщурка! – рече си гостенинът и сложи на масата една кутия, пълна е часовници. Завъртя електрическия ключ, но крушката не светна, защото жицата беше прекъсната.

– Нищо, може и без лампа – рече си гостенинът и вдигна завеската на прозореца. – Когато изгрее месечината, ще стане светло в тоя гостоприемнен дом. Тука ще спя. Какви добри хора има по света. Навсякъде издигнали къщи, наредили меки легла. Стига да пожелаеш – отбий се и лягай. Тук ще ношувам, но по-напред да поканя вътре моя сърдечен приятел, за да не го открадне някой, докато спя.

Излезе навън и подир малко намъкна в стаята и магарето си. Без да се съблече, нощният гостенин се изтегна върху чистото легло на дяда Ивана и захърка. Но сладкият му сън беше нарушен от едно страшно клатене. Къщурката изпращя, залюля се и тръгна към брега. Гостенинът скочи обезумял от страх и извика:

– Земетръс!

Бързо грабна кутията с часовниците и изхвъркна навън.

Подире му затрополи магарето.

– Слава Богу! Лесно се отървах от тези нечисти гости! – проговори на себе си къщурката. – Всъщност сега аз не съм вече къщурка, а параходче.

Патето отнесе внимателно параходчето в реката, вдигна котва и започна второто си нощно пътуване. Тревожен мълвеж се носеше в листака на крайбрежните върби. Към полунощ месечината се потули зад един тъмен дъждовен облак. Появиха се светкавици. Гръмотевица раздруса мрака. Малките голокрили пилета в капчука се пробудиха и жално запискаха. Врабчето се обади:

– Страх ме е!

– От кого те е страх? – попита патето.

– От гърма и от дъжда!

– Влез тогава през комина вътре!

– Ами дечицата ми?

– Внеси ги и тричките!

– Ами пръстена?

– Внеси и него.

– Къде да, наместя пиленцата си, в тенджерата ли?

– Да не си полудяло? Ами ако някой накладе огъня и ги залее с вода, нали ще погинат. Сложи ги в солницата!

Врабчето послуша съвета на патето, внесе едно след друго

пиленцата си и ги нареди в празната кратунка, която висеше като ухо над камината. В нея дядо Иван си държеше солта. Пиленцата останаха много доволни от новото си гнездо. Отвориха си човките, прозяха се, казаха „лека нощ“ на майка си, помолиха я да угаси светлия камък на пръстена и сладко заспаха.

Едри дъждовни капки затупаха по стъклата на прозореца. Къщурката се люлееше като пияна. Вятърът я блъскаше немилостиво с юмруци. Патето гребеше юнашки.

На сутринта изнесе къщурката в една росна ливада.

Какъв голям панаир става в Кози крак! От всичките краища на равнината бяха надошли коли, накамарени със земен плод. Цяла нощ в мрачината се люшкаха окачените под чергилата фенери на грънчарите и калпакчиите от Троянския балкан. На тумби влязоха в Кози крак девойки с кобилицы на раменете. Всяка носеше по две кошници ранно грозде. Всяка беше боднала по една ружа над ухото си. Когато доле по лъките екнаха жътварските песни и гълъби загукаха над кръстците – по белите хълмове над голямата река зърната на гроздето бърже пожълтяха. Децата надуха шарените свирки, донесени от старопланинското село Шипка. Всичко имаше на панаира: медни звънци от Панагюрище, калпаци от Троян; захлупци от Борован, дървени легла от Осиково, сушени сливи от тревненските колиби, качета и шарени столове от Тетевен, грънци от Ябланица, люлки, фотографии, един голям цирк с високо знаме.

В почуда вървеше Ането подир Къдря и водеше маймунката. Циганинът носеше на едно рамо дългата върлина. Бялата маймунка стискаше в юмручето си един лешник и като вървеше, накуцваше, защото лешникът ѝ пречеше да ходи. Един песнопоец пееше жална народна песен. Десетина жени го слушаха и си бършеха очите.

Някъде всред навалицата се мерна вчерашният часовникар с котешките очи. Той яхаше магарето на Къдря и стискаше кутията с часовниците под мишница. Беше се пременил с гумените цървули и колосаната яка. Ането го съзря първо и тихо рече:

– Ах!

Ала не посмя да обади на Къдря.

Циганинът спря в най-голямата навалица, изправи върлината, заповяда на бялата маймунка да се качи горе, подаде ѝ липовата гъдулка и започна представлението. Накрая, когато сне калпака си и тръгна да събира левове, една здрава ръка го хвана отзад за яката.

– Този е! Полиция! Този скитник вчера ми обра дюкяна. Хванах най-сетне хитрия крадец! Ще отговаряш пред закона къде са гумените

цървули, къде ми е колосаната яка! Полиция!

Пристигна стражар.

– С файтон ли да те закарам в участъка или с автомобил? – усмихна се стражарят и подкара злополучния циганин.

Къдрьо потегли с наведена глава. Ането остана при маймунката. Прибра ситото, върлината, дървената сабя, гъдулката и потърси с очи каручката. Както вървеше и си въртеше очите и гледаше накъде да бяга, циганинът съзря своето магаре отзад. Позна го изведнъж, защото от всичките магарета само то нямаше опашка. Върху магарето мяташе крака един пременен човек с гумени цървули.

– Стой! – ревна Къдрьо й хукна подир магарето си. – Господин разбойник, моля ти се, върни магарето ми, защото аз не съм магаре, чеда тегля каручка!

– Не те познавам! – извика часовникарят.

Ала в туй време ограбеният търговец на гумени цървули впи очи към краката на часовникаря, сетне ги вдигна към колосаната яка и викна:

– Стражарино, пусни циганина! Намерих си цървулите и яката! Този е крадецът. Вчера, докато аз гледах игрите на маймунката, той се намъкнал в дюкяна ми. Провери какво има вътре в цървулите. Там аз съм лепнал по едно листче, на което е написано моето име!

– Смъквай десния цървул – изръмжа стражаринът и като сравни името, написано върху намереното листче, с личната карта на ограбения – предаде му цървулите и гумената яка.

– А на мене този господин разбойник открадна магарето. Ох, Марко, Марко, защо направи тъй, защо напусна господаря си и го прегна в каручката? – замилва Къдрьо магарето.

– Негово ли е? – изкрещя стражаринът.

– Негово е – забъркан отговори часовникарят, – но аз си го спечелих.

– Как си го спечелил бе, брате, пари ли ми даде за него, кажи как си го спечелил!

– Да си вземаш магарето и да се махваш от очите ми! – извика стражаринът на Къдря. – А пък този приятел горски аз ще го заведа в участъка да го почерпим едно кафе. Той и други път е идвал при нас.

– Щом като е за кафе, да дойда и аз! – покани се циганинът.

– Хайде, очистивай панаира!

Къдрьо поведе магарето си към каручката и, като изкара скришно едно представление зад цирка, събра пари за един хляб и напусна с мъка

хубавия панаир, където хората бяха докарали хиляди неща за крадене.

Като излезе от панаира, каручката се търкулна по прашния път, под сенките на старите върби, все покрай реката. Запахна намазаните с катран колелета. Циганинът и неговите две спътнички в коша вървяха три часа време. Ането и маймунката изправени гледаха високите царевици, белокорите тикви-медарки, почернелите от труд и жегга градинари, които крачеха със запретнати крачоли по лехите, птиците, които размахваха уморени криле над царевичните жълти коси и чезнеха над водната шир. Стигнаха един бостан. Цяла нива натъркаляни дини с тъмнозелени кори, жълти като лимон пъпеши, узрели краставици! Над тях свеждаха тъмночервени узрели кичури високи стройни метли. Циганинът рече:

– Стой!

Песента на колелетата млъкна. В съседната царевична нива се бяха потулили две момчета. Тъкмо бяха срязали една крадена диня и нагъваха резените. Като видяха каручката, те хвърлиха резените и извикаха:

– Стопанинът!

Като зайци се втурнаха през царевиците, прошумоляха и изчезнаха.

Къдрьо влезе като стопанин в чуждия бостан. Опита пъпешите дали са омекнали; почука с два пръста дините, да види как кънтят и узрели ли са; откъсна най-хубавите и ги пренесе в коша. Маймунката посрещна с радостен крясък дъхавите пъпеши, Къдрьо, за да потули кражбата, налющи царевична шума и покри чуждия плод. Потегли – нито лук ял, нито лук мирисал. Дълбоката царевица чудно шумеше.

Наближиха едно село. Циганинът не бутна магарето да върви към селото, ами го отби от широкия път и го насочи надолу към върбалака, където се виждаше зеленясалият покрив на една воденица. Дядовата Пъдева воденица. Циганинът завари воденицата пуста. Дядо Пъдьо беше мръднал някъде. Разпрегна магарето, стовари дините и пъпешите, отнесе ги в стаичката на воденичарина и ги нареди до стената.

Ането и маймунката събраха дребни омекнали круши, нападали от кривото дърво пред воденицата, седнаха на пейката и почнаха да ядат.

Да видим сега къде беше отишъл дядо Пъдьо.

Дядо Пъдьо, старият воденичар, надвечер слезе по пътеката към зеления вир на воденицата. Наведе се и напълни с вода гърнето, в което шеше да спуща рибките, за да ги отнесе живи във воденицата и да се вият на кравайчета, когато ги пържи в тигана. Сложи гърнето на тревата, седна, натъкми си въдицата, набодне едно червейче, за което мренките сяха да си дават душиците и почна риболова.

Зад воденицата се чуваха звънци на стадо. Слънцето трепереше в

листака на върбите, захождаше. Водни кончета препускаха по гладкия гръб на тихия вир, а мренките излитаха нагоре като птички. Крилете им в миг изгаряха на слънцето и те падаха немощни пак във водата.

– Всички ще ми дойдете в гърнето – продума дядо Пъдьо, – само пазете ред, не се натискайте! За всички има място в моя тиган!

И като стисна пръчката на въдицата между коленете си, той почна да си засуква нагоре ръкавите – да не ги мокри, защото довчера, като заключи воденицата и се прибере в къщи – ще играе тупалката по старата му гърбина. Баба Пъдебица на тръгване му поръча да се върне чистичко облечен. Ако се накваси, да не се връща в къщи, ами да върви направо на воденицата.

– Хайде първата! – провикна се старият воденичар и дръпна въдицата нагоре. На конца увисна пъргава мряна с червени перки и очи като мънистени зрънца от герданчето на луковитско девойче. Дядо Пъдьо я откачи от въдицата, потърка я по брадата си, за да бъде сполен риболът и се обърна назад – да я пусне в гърнето. Тогава мрянката го погледна със своите черни подводни очи и проговори:

– Моля ти се, дядо Пъдьо, пусни ме пак в тихия вир!

– Я! – зяпна учудено дядо Пъдьо. – Ти си можела да приказваш. Откъде знаеш български език?

– Ние, рибките, си имаме рибно училище. Моите другарки тъкмо влязоха в час, пък аз не си бях написала домашното упражнение и за да не ме тупа старият Сом с опашката си, побягнах навън.

– Какво прави старият Сом в училището?

– Той ни е учител. У нас, който има най-дългите мустаци, него назначават за учител. Ох, Боже, по-добре да беше ме натупал господин Сом, отколкото да лапам червейчето ти! Пусни ме бе, дядо Пъдьо!

– Защо да те пусна?

– Защото аз съм малка рибка. Искам да си походя на свобода. Виж каква съм хубавица! По целия Вит няма по-хубава мренка от мене. В неделя ще имаме голям рибен сбор под големия мост в село Ъглен. Там ще играя ръченица пред кефалите, шараните, сомовете и раците. Ако ме хареса някой лапнишаран – ще му стана невеста. Ще направим голяма сватба. За кум ще поканим един делфин от Черно море. И тебе ще калесаме с бъклица. А подир сватбата ще помоля моя мъж да ме заведе в океана да видя кит. Ако искаш и ти ела с нас!

– В морето ли? Благодаря, не ща!

– Защо? – попита учудено мренката.

– Защото водата е мокра.

– Ех, че си глупав!

– Не съм глупав аз, щом мога да хващам най-сладките мренки. Не е глупав дядо ти Пъдьо!

И пусна мрянката в гърнето. Рибката започна да се мята нагоре.

– Слушай, хей – извика тя отвътре, – ако не ме пуснеш, ще кажа на нашия съсед рака да изпълзи на брега и да ти отреже мустака! Хубаво да знаеш!

– Стой кротко – обърна се дядо Пъдьо – или ще те дам на котака, когато отидем в къщи!

– Ох, деденце, не ме давай на котака! Дай ме на реката! Обещавам ти да си напиша домашното упражнение. Олеле, майчице, че тясно гърне!

– Нищо, нищо, дядовото мренче. Пък аз ти обещавам да не ти вземам наем за гърнето.

Рибката дълго се мята и отмая. Притихна. Дядо Пъдьо хвърли вдицата отново и почна да мисли как ще я занесе жива, как ще нагрее тигана, как ще я отъркаля в брашънце и когато мренката се зачерви и свие като кравайче, ще я изнесе във, под крушата, да истине...

Тъкмо в туй време две момчета (те бяха същите ония, които Кърдрьо пропъди от бостана) донесоха един капан, а в капана се мъдреше стар плъх с опашка, цял лакът дълга. Като съзряха въдичарина, двете момчета си пошепнаха нещо, скроиха набърже една поразия и тихо пристъпиха зад гърба на стареца. Стигнаха до гърнето. Едното бръкна вътре и измъкна мренката, а другото пусна плъха на нейното място. След като свършиха тая работа, немирниците побягнаха нагоре към воденицата, спряха на моста и почнаха да се карат кой да вземе мренката. Дълго се караха и най-сетне решиха да я пуснат отново в реката, за да не си развалят приятелството.

Да видим сега какво стана с плъха. Като влезе в гърнето, той налага вода и почна да вика:

– Помощ! Спасете ме, че загивам!

– Нищо няма да ти стане – обърна се дядо Пъдьо, който помисли, че мренката вика и бръкна в гърнето да си я попипа. Но щом си потопи ръката, напипа нещо космато. Измъкна го нагоре и потръпна от страх: рибката се превърнала в плъх.

– Магьоснице – извика старецът, ти си се превърнала на плъх, но аз зная, че си рибка, и ще те опържа в тигана.

– Опържи ме! – обади се от вира същинската мрянка, която си плуваше свободно в дълбочините.

– И ще те изям!

– Изяж ме! – повтори рибката.

В туй време от водата се показва един рак и запълзя по гърба на дядо Пъдя – да му отреже мустака. Дядо Пъдьо грабна плъха и се завтече към воденицата.

– Брей, че тежки години настанаха за нашето племе! – разсъждаваше плъхът в гърнето. – По-напред ни ядяха само котациите, а сега почнаха и хората. Няма спасение!

– Я гледай, я гледай, че аз съм имал гост! – провикна се дядо Пъдьо. – Добре ми дошъл, Къдрьо, приятелю! Тъкмо навреме си пристигнал. Хванах нещичко – ще си го изядем двамата.

– Какво хвана? – надникна Къдрьо в гърнето.

– Една рибка-магьосница. Ей сега ще я изпържа в тигана. Дано само са живи заровените въглени. Гладен ли си?

– Не питай! – Воденичарят влезе вътре и като съзря наредените дини и пъпеши, подскочи.

– Какво е туй нещо, какво е туй чудо? Ти ли го донесе? Откъде?

– От панаира – излъга Къдрьо, – тази година много поскъпнали, хей, много! Всичките си пари дадох. Че на туй отгоре ми взеха още колосаната яка и гумените цървули. Много скъп панаир.

– Зная те аз откъде си ги купил! – заканително поклати пръст дядо Пъдьо. – Добре, че не са белязани.

И като се наведе, той разрови огнището, набърже стъкна огъня, сложи трикракия триножник, настани отгоре му тигана и сгорещеното масло запращя. Хвана плъха за опашката, отъркаля го в една паница с брашно и го пусна в тигана. Обърна се назад и се провикна към циганина, който стоеше на прага като куче и се облизваше:

– Къдрьо, приятелю, къде се дяна? По-скоро ела тука! На ти пет лева! Вземи онуй шише от полицата и тичай да купиш малко винце да се почерпим! На тази черна рибка – черно винце отива. Не ходи за вино в селото, ами дръж пътеката покрай реката! Като вървиш надолу – ще стигнеш Райчовото ханче. Райчо е купил едно винце като балсам. Да ти напълни туй шише до шийката за пет лева!

Къдрьо пое петолевката и смъкна от полицата напрашената бутилка. Излезе навън и я подаде на Ането.

– Тичай по тази пътека надолу да купиш вино от ханчето! По-скоро да се върнеш! Ако се забавиш, ще те опържим с воденичарина в тигана и ще те изядем. Тичай!

Ането прехапа езика си от страх.

– Олеле, деденце, къде си, дядо Иване, да ме спасиш от този страшен циганин? – прошепна Ането и затепа босичка по бялата пътека. Маймунката рипна подире ѝ. Изгърва петолевката и бутилката. Бутилката не се счупи, но металното колелце се търкулна и право в реката.

Ането побеля, прехапа устни и реши да се хвърли в реката. Тогава бялата майmunка, нейна вярна другарка, я ухапа за роклята. Безпомощно се озърна сиротното момиче и потърси с очи помощ. През клоните на дърветата видя една ливада, а навътре в ливадата се белее малка къщурка. Ането се завтече право към нея. Като я наближи и погледна, то плесна с ръце изненадано и извика:

– Ах, майчице, че това е нашата къща! Хубавата дядова Иванова къщурка!

Очите ѝ се напълниха със сълзи. Сърцето ѝ пламна. Завтече се, изправи се на прозореца и погледна вътре. Потърси с очи изгорялата дупка.

– Тази е! Тази е! – повтори Ането. – Дядо, тук ли си, деденце?

Влезе вътре. В къщурката нямаше жива душа. Патето беше отишло на риболов, а врабчето му търсеше червейчета. Ането усети дъх на магаре.

– Ох, каква лоша миризма! – поклати глава малката домакинка и блъсна прозореца.

Поправи леглото. Премете стаичката. Изтупа юрганите. Донесе от реката вода с менчето и изми пода. През отворения прозорец влезе врабчето и затрепера с криле над солницата. Ането стъпи на стола и като видя къде са се настанили голокрилите пиленца, усмихна им се и донесе памук от вехтата антерия на дядо Ивана. Постла им мекичко. от невиделица, както бъркаше в солницата, набута пръстена, извади го и си го сложи на пръстчето. Цяла вечер не можа да снесе очи от светлия камък. Три пъти излиза навън да се похвали някому, ала покрай къщурката не се мярна жива душа. Само рибките подскачаха в тихата, зачервена от залеза вода. Маймунката се разхождаше като господарка по покрива на къщурката. От покрива тя виждаше селото, високото черковно кубе и училището.

В туй време дядо Пъдъо и циганинът изядоха плъха и тръгнаха да дирят Ането. Двамата приятели минаха по пътеката, слязоха до Райчовото ханче, питаха нещо и кривнаха към селото.

Падна вечер. Зашумя дълбоката трева. Засвириха шурците. Зададе се откъм реката патето. То беше хванало с въдицата си две сомчета и сега на пясъка стояха само костите им и мустаците им. Патето се клатеше с препълнена гуша. Като пристъпи през прага, то видя Ането до

огнището, отвори учудено човката и рече три пъти:

– Га! Га! Га!

Кученцето от престилката на Ането, с измачкана и мръсна глава, отвърна:

– Добър вечер, пате-клате! Прибрахме се у дома с Ането. Много ми е добре. Походихме си по света и славно прекарахме. Аз ухапах циганина за ухото. Три дни не ми е прана главата и се чувствавам чудесно. Ти как си?

– Горедоле – отвърна юначното пате. – Аз пък се превърнах на мотор. Врабчето го направихме капитан на параходчето. Щом изгрее месечината, ще потеглим; гледай само да не заспиш!

Кученцето нищо не разбра.

Когато се стъмни, Ането смени белите покривки на леглата, заключи вратата и се мушна под юргана.

– Лека нощ, деденце! – прошепна то.

От съседното легло не се обади никой. Там се беше наместила маймунката.

Стана тъмно и тихо. Месечината грейна. Патето лежеше под къщурката и чакаше.

– Заспах ли? – попита юначното пате-клате и си подаде главата през дупката.

– Заспах – отвърна от кратунката врабчето. Тогава силното пате повдигна лекичко къщурката, залюшна се, залюля тихичко кратунката с пиленцата и слезе към реката. Врабчето си зае капитанското място на комина. По голямата река плуваха червени и зелени светлини. Речни параходчета сновяха нагоре и надолу покрай градовете. Къщурката се промъкваше безшумно между тях. Цяла нощ Ането, голокрилите пиленца и маймунката чуваха през сън само пляска от патешките лопати.

На сутринта патето измъкна своето параходче на едно градско пристанище и го намести наред с митницата. След това тръгна важно по пясъка, разтърси криле и се загледа към отвъдния бряг.

Няма да разказвам колко учудено остана Ането, като видя, че къщичката вече не стои между Райчовото ханче и дядовата Пъдева воденица, а се намира в пристанището на един голям град. Дълго си търка очите да разбере не сънува ли. И като разбра, че не сънува – скоро разтреби, погледна си пръстена и тръгна към града да се поразходи. Бялата маймунка потегли след своята малка господарка. Най-напред Ането се отби при един златарин да продаде пръстена.

– Ще продам – си рече тя – този пръстен, който ми е подарък от

вработено, за да купя хляб за себе си, а за маймунката – орехи.

Златаринът разгледа хубаво пръстена с камъка и викна:

– Запретни си, момиченце, престилката! Ането си вдигна покорно изцапаната престилка. Тогава богатият човек й начете цял куп хилядарки. Ането много не се почуди, защото пръстените на вработените са много скъпи. Върна се в къщи и скри всичките пари под кревата. Остави си за харчене само една хилядарка. Отново поведе маймунката по градските улици. Влезе в един магазин, където продаваха гумени изделия. За себе си купи гумени сандалки, а за дядо Ивана – хубави високи ботуши, като газии с тях в студената вода по лехите – да не му простиват краката. И тъкмо когато излезе от гумения магазин – усети дъх на топъл хляб. Завтече се към зачервените топли кравайчета и грабна две – едното за маймунката. Един прегърбен дядо стоеше до вратата. Хлебарят прибра парите на Ането и се обърна към високия старец, който се беше изправил гърбом към гостите и гълташе с очи топлите хлябове:

– Хайде, дядо, махвай се! Щом като нямаш пари – няма да получиш хляб. Тоя хляб ние го месим от брашно, а брашното струва пари.

– Като няма – няма – въздъхна старецът и се обърна. Ането изкрещя:

– Дядо!

– Ти ли си, рожбице моя – сграбчи дядо Иван внучката си и я вдигна нагоре. От очите му рукоуха сълзи. – Къде се дяна бе, Аненце, убих се да те търся от село на село, от град на град...

– Ще ти разкажа, миличък дядо. Ела по-напред да се нахраним в оная голяма гостилница, дето е срещу пристанището!

– Аз, чедо, не съм гладен – отвърна дядо Иван. – Не ща вече хляб, нали те наидох, нищо друго не ми трябва.

– Пари ли нямаш – досети се Ането. – Не бой се, аз имам.

– Ами тази маймунка що ще при тебе?

– Тя ми е другарка.

Влязоха в една гостилница и си поръчаха пържени яйца. А на маймунката прислужникът донесе чиния, пълна с орехи. До вечерта Ането разказва на дядо си какво е преживяла в циганската каручка. Когато мръкна, дядо Иван загрижено рече:

– Сега не зная къде ще спим...

– Как да не знаеш – у дома, в къщурката.

– Каква къщурка бе, Ане?

– Нашата.

– Нашата къщурка, чедо, вече я няма. Изчезна хубавото ни огнище.

Аз я продадох на Радула, кръчмарина. И да видиш какво се случи. Вечерта я продадох, а през нощта тя изчезна. Останаха само четирите камъка, върху които беше положена. Сутринта Радул ме намери и си взе назад парите. „Ти – каза ми той – си я пренесъл на гръб и си я потулил в гората на скришно място!“ Де мога аз да мръдна цяла една къща?

Ането хвана дядо си за ръка и го поведе към пристанището. Старецът остана поразен, като прекрачи прага на своята хубава къщурка.

– Нищо не разбирам – промърмори той.

А когато Ането му показва парите под кревата – щеше да полудее от радост. Премери си ботушите. Залепнаха му на краката. Изтегна се на кревата и вечерта блажено заспа с ботушите, както малките деца заспиват с новите си дрехи. Ането се мушна под своя юрган, а маймунката се сгуши до краката ѝ.

Щом заспа цялата къща, патето, което през деня беше изяло три сомчета, нарами къщурката и пак загреба с лопатките си топлата речна вода. Към полунощ, когато месечината увисна като круша над равнината, чудното параходче спря пред дядовата Иванова градинка. За последен път юначното пате напрегна крилете си и понесе нагоре къщурката. Не отдъхна, докато не я намести пак на четирите камъка. Вrabчето спокойно разтвори криле и пренесе през комина пиленцата си в старото гнездо:

– И в капчука беше добре, и в солницата не беше зле, ала най-хубаво си остава старото гнездо. Ах, каква мека перушина, Боженце, какво топличко гнездо!

На сутринта дядо Иван и Ането се пробудиха у дома си. Дълго се гледаха и не можаха да разберат тая история сън ли е, или истина.

Дядо Иван изпи една чаша горещ чай, нахлу гумените си ботуши и тръгна да пои лехите, защото плодните треви бяха кльмнали. Ането най-напред си изпра изцапаната престилка и я простря на въжето да съхне. Мокрото кученце заскимтя.

– Пак ще ми гори така главата с горещото желязо! Патето се клатеше важно под ябълката, а vrabчето се люлееше на едно клонче.

– Огладиях – отвори човка важното пате, – яде ми се нещо!

– Голямо или малко!

– Нещо по-големичко.

– Вчера, като летях над Софийската зоологическа градина, видях един слон.

– Защо не ми обади? Щях да ида да го кльвна.

– Не ти обадох, защото кожата му е дебела.

– Не ща го, щом кожата му е дебела. Га! – изграца патето и слезе към реката.

През отворения прозорец се чуваше кръшният глас на Ането. То шъгаше и пееше.

КРАЙ

© Ангел Каралийчев

Сканиране и разпознаване: unicode, 2007

Редакция: BНorse, 2007

Публикация:

Ангел Каралийчев, НАЙ-ТЕЖКОТО ИМАНЕ – ПРИКАЗКИ И РАЗКАЗИ

Съставител ГЕОРГИ СТРУМСКИ

Библиотечно оформление СТЕФАН ГРУЕВ

Редакционна колегия ЕФРЕМ КАРАНФИЛОВ, ИВАН ЦВЕТКОВ, ЙОРДАН МИЛЕВ,
КАМЕН КАЛЧЕВ

Отговорен редактор НИКОЛАЙ ЯНКОВ. Редактор на издателството АННА
ПАНЧЕВА

Илюстрации АЛЕКСИ НАЧЕВ. Художник на корицата РАДОЙ БОЯДЖИЕВ.

Художествен редактор ИВАН МАРКОВ

Технически редактор ЕЛЕНА МЛЕЧЕВСКА. Коректор ТАНЯ СИМЕОНОВА

Първо издание. ЛГ. V. Тематичен № 13/9537172431/6006-2-79

Дадена за набор на 23. IV. 1979 г. Подписана за печат на 27. IX. 1979 г. Излязла от
печат на 10. X. 1979 г.

Поръчка № 118. Формат 1/16 60×90. Тираж 60 000. Печатни коли 16. Издателски коли
16. Цена 2 лв.

„НАРОДНА МЛАДЕЖ“ – ИЗДАТЕЛСТВО НА ЦК НА ДКМС. МОНОФОТО, ПЕЧАТ
И ПОДВЪРЗИЯ ДПК „Д. БЛАГОЕВ“. СОФИЯ – 1979

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/3416>]